

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES [*ELEANOR SHARPSTON*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2013. gada 14. novembrī¹

Lieta C-351/12

**Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, o.s. (OSA)
pret
Léčebné lázně Mariánské Lázně a. s.**

(Krajský soud v Plzni (Čehijas Republika) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Autortiesības un blakustiesības informācijas sabiedrībā — Direktīva 2001/29/EK — “Izziņošanas sabiedrībai” definīcija — Izziņošana, izmantojot radio vai televīzijas uztvērējus istabās SPA pakalpojumu sniegšanas iestādēs — Tieša iedarbība — Pakalpojumu sniegšanas brīvība — Ekskluzīvas tiesības, kas piešķirtas autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrībai dalībvalstī

1. Radioaparāti un televizori, kas novietoti istabās SPA pakalpojumu sniegšanas iestādē Čehijas Republikā, sniedz pieeju pārraidītajiem raidījumiem. Saskaņā ar Direktīvas 2001/29² noteikumiem šādu darbu autortiesību īpašniekiem ir ekskluzīvas tiesības atļaut to “izziņošanu sabiedrībai” un viņi par to var pieprasīt samaksu. Autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrība, kurai ir ekskluzīvas tiesības slēgt licences līgumus un iekasēt maksas muzikālu darbu autoru vārdā Čehijas Republikā, pieprasa maksu par šādu konkrētās iestādes veiktu izziņošanu sabiedrībai. Konkrētā iestāde gan iebilst, ka attiecīgais pakalpojums nav “izziņošana sabiedrībai”, gan norāda, ka ar Čehijas autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības monopoli tiek pārkāptas iestādes no ES noteikumiem par pakalpojumu sniegšanas brīvību izrietošās tiesības slēgt licences līgumu ar autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību citā dalībvalstī – tā ir problēma, kas saskaņā ar tās apgalvoto tiek saasināta, Čehijas sabiedrībai ļaunprātīgi izmantojot tās valstiski dominējošo stāvokli, iekasējot pārmērīgas maksas.

2. *Krajský soud v Plzni* (Pilzenes Apgabaltiesa) vēlas uzzināt, vai aplūkotais pakalpojums ir “izziņošana sabiedrībai” Direktīvas 2001/29 izpratnē, vai attiecīgie šīs direktīvas noteikumi ir pietiekami precīzi un beznosacījuma, lai uz tiem varētu balstīties strīdā starp indivīdiem, un vai atbilstoši ES tiesībām dalībvalstij ir aizliegts piešķirt vienai autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrībai ekskluzīvas tiesības tās teritorijā.

Attiecīgās ES tiesības

Autortiesības un blakustiesības

3. Saskaņā ar Direktīvas 2001/29 3. panta 1. punktu “Dalībvalstis autoriem piešķir ekskluzīvas tiesības atļaut vai aizliegt savu darbu izziņošanu, izmantojot vadus vai neizmantojot tos, tostarp savu darbu publiskošanu tā, lai sabiedrības locekļi tiem var piekļūt no pašu izvēlētas vietas pašu izvēlēta laikā”.

¹ — Oriģinālvaloda – angļu.

² — Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 22. maija Direktīva 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā (OV L 167, 10. lpp.).

4. Direktīvas 2001/29 5. pantā ir paredzēts:

“[..]

2. Dalībvalstis var paredzēt izņēmumus vai ierobežojumus 2. pantā minētajām reproducēšanas tiesībām šādos gadījumos:

[..]

e) sociālo iestāžu, piemēram, slimnīcu vai cietumu izdarītā raidījumu reproducēšana nekomerciālā nolūkā ar nosacījumu, ka tiesību subjekti saņem taisnīgu atlīdzību.

3. Dalībvalstis var paredzēt izņēmumus vai ierobežojumus [3. pantā] paredzētajām tiesībām šādos gadījumos:

[..]

b) izmantošanai invalīdu labā, kas ir tieši saistīta ar attiecīgo invaliditātes gadījumu un kas pēc rakstura ir nekomerciāla, ciktāl tas vajadzīgs attiecīgajā invaliditātes gadījumā;

[..]

5. Šī panta [3. punktā] paredzētos izņēmumus un ierobežojumus piemēro tikai dažos īpašos gadījumos, kas nav pretrunā [..] darba vai cita tiesību objekta parast[ajai] izmantošan[ai] un nepamatoti neskar tiesību subjekta likumīgās intereses.”

Pakalpojumu sniegšanas brīvība

5. LESD 56. un nākamajos pantos ir aizliegti³ jebkādi pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumi Savienībā dalībvalstu pilsoņiem, kas veic uzņēmējdarbību kādā dalībvalstī, bet sniedz pakalpojumus citas dalībvalsts personai. Pakalpojumi LESD 57. pantā ir definēti kā tādi, ko “parasti sniedz par atlīdzību, ciktāl uz tiem neattiecas noteikumi par preču, kapitāla un personu brīvu apriti”, un tādi, kas ietver konkrētas “rūpnieciskas”, “komerciālas”, “amatnieku” un “brīvo profesiju” darbības.

6. Šie noteikumi ir īstenoti un precizēti, *inter alia*, ar Direktīvas 2006/123⁴ noteikumiem, kuras 1. pantā ir noteikts:

“1. Šajā direktīvā ir paredzēti vispārīgi noteikumi, lai atvieglinātu to, kā pakalpojumu sniedzēji īsteno brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu brīvu apriti, vienlaikus saglabājot augstu pakalpojumu kvalitātes līmeni.

2. Šī direktīva neattiecas ne uz vispārējas ekonomiskas nozīmes pakalpojumu liberalizāciju, kurus var sniegt vienīgi publiskas vai privātas struktūras, nedz arī uz tādu publisko struktūru privatizāciju, kuras sniedz pakalpojumus.

3. Šī direktīva neattiecas ne uz pakalpojumu sniedzēju monopolu likvidēšanu, nedz uz dalībvalstu piešķirtu atbalstu, uz ko attiecas Kopienas konkurences noteikumi.

3 — Atkarībā no noteiktām īpašībām, kas šajā gadījumā nav būtiskas.

4 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīva 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū (OV L 376, 36. lpp.).

Šī direktīva neietekmē dalībvalstu brīvību saskaņā ar Kopienas tiesību aktiem noteikt, ko tās uzskata par vispārējas ekonomiskas nozīmes pakalpojumiem, kā šie pakalpojumi būtu jāorganizē un jāfinansē saskaņā ar noteikumiem par valsts atbalstu un kādi īpaši pienākumi būtu jānosaka šo pakalpojumu sakarā.

[..]”

7. 2. pantā, *inter alia*, ir paredzēts:

“[..]

2. Šo direktīvu nepiemēro šādām darbībām:

a) vispārējas nozīmes pakalpojumiem, kas nav saimnieciski pakalpojumi;

[..].”

8. 4. panta 1. punktā ir definēts, ka “pakalpojums” ir “jebkāda pašnodarbināta saimnieciskā darbība, parasti par atlīdzību, kā minēts [LESD 57. pantā]”.

9. Direktīvas 2006/123 16. pantā ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis ievēro pakalpojumu sniedzēju tiesības sniegt pakalpojumus dalībvalstī, kas nav valsts, kurā tie veic uzņēmējdarbību.

[..]Dalībvalstis nenosaka, ka – lai attiecīgās dalībvalsts teritorijā piekļūtu pakalpojumu darbībai vai to veiktu – jāizpilda jebkādas prasības, kas neatbilst šādiem principiem:

a) nediskriminēšana – prasība nedrīkst būt ne tieši, ne netieši diskriminējoša attiecībā uz valstspiederību vai – juridisko personu gadījumā – attiecībā uz dalībvalsti, kurā tās veic uzņēmējdarbību [tās ir reģistrētas];

[..]

2. Dalībvalstis nedrīkst ierobežot tāda pakalpojumu sniedzēja pakalpojumu sniegšanas brīvību, kas veic uzņēmējdarbību citā dalībvalstī, piemērojot jebkuru no šādām prasībām:

a) pakalpojumu sniedzēja pienākums izveidot uzņēmumu to teritorijā;

b) pakalpojumu sniedzēja pienākums saņemt atļauju no to kompetentajām iestādēm, tostarp būt iekļautam reģistrā vai reģistrēties profesionālā organizācijā vai apvienībā to teritorijā, izņemot gadījumos, ja to paredz šī direktīva vai citi Kopienas tiesību akti;

[..].”

10. Saskaņā ar 17. pantu 16. pantu nepiemēro, *inter alia*:

“1) vispārējas ekonomiskas nozīmes pakalpojumiem, kurus sniedz citā dalībvalstī [..];

[..]

11) autortiesībām [un] blakustiesībām [..].”

Konkurences noteikumi, kas attiecas uz uzņēmumiem

11. LESD 102. pantā it īpaši ir paredzēts:

“Vienam vai vairākiem uzņēmumiem, kam ir dominējošs stāvoklis iekšējā tirgū vai būtiskā tā daļā, šāda stāvokļa ļaunprātīga izmantošana ir aizliegta kā nesaderīga ar iekšējo tirgu un tiktāl, ciktāl tā var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm.

Stāvokļa ļaunprātīga izmantošana var jo īpaši izpausties kā:

a) tieši vai netieši uzspiestas netaisnīgas iepirkuma vai pārdošanas cenas vai citi netaisnīgi tirdzniecības nosacījumi;

[..]”

12. LESD 106. pantā it īpaši ir noteikts:

“1. Attiecībā uz publiskiem uzņēmumiem un uzņēmumiem, kam dalībvalstis piešķirušas īpašas vai ekskluzīvas tiesības, dalībvalstis nedz ievieš, nedz uztur spēkā tādus pasākumus, kas ir pretrunā Līgumiem, jo īpaši noteikumiem, kas [aizliedz diskrimināciju pilsonības dēļ un saistībā ar konkurenci].

2. Uz uzņēmumiem, kam uzticēti pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi vai kas darbojas kā dalībvalstu fiskāli monopoli, attiecas Līgumos ietvertie noteikumi un jo īpaši noteikumi par konkurenci, ja šo noteikumu piemērojums *de iure* vai *de facto* netraucē veikt tiem uzticētos konkrētos uzdevumus. Tie nedrīkst ietekmēt tirdzniecības attīstību tiktāl, lai kaitētu Savienības interesēm.

[..]”

Attiecīgās Čehijas tiesības

13. Saskaņā ar Autortiesību likuma Nr. 121/2000 (turpmāk tekstā – “Autortiesību likums”) 23. pantu “darba raidīšana radio vai televīzijā” nozīmē raidīt darbu radio vai televīzijā, kas ir pieejama, izmantojot ierīces, kuras ir tehniski atbilstošas radio vai televīzijas raidījumu uztveršanai. Tomēr tas neietver darba padarīšanu pieejamu pacientiem, nodrošinot veselības aprūpi attiecīgajās iestādēs⁵.

14. Saskaņā ar Autortiesību likuma 97. panta 1. punktu persona, kura ir ieguvusi tiesības veikt kolektīvo pārvaldīšanu, ir autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrība. Saskaņā ar šī paša Autortiesību likuma 98. panta 6. punkta c) apakšpunktu pieteikuma iesniedzējam tiek piešķirta atļauja, ja, *inter alia*, nevienai citai personai jau nav piešķirta atļauja izmantot šīs tiesības attiecībā uz konkrēto aizsargājamo subjektu un ciktāl tas attiecas uz darbu[, kas aizsargāts ar autortiesībām]. Iesniedzējtiesa norāda, ka minētajā noteikumā ir paredzēts ar likumu noteikts monopols Čehijas Republikā.

Fakti, tiesvedība un uzdotie jautājumi

15. *Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, o.s.* (Muzikālu darbu autortiesību aizsardzības sabiedrība, turpmāk tekstā – “OSA”), ir pilnvarota Čehijas Republikas autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrība. Tā darbojas arī citu Čehijas Republikā un atsevišķās citās dalībvalstīs dibinātu autortiesību sabiedrību vārdā.

5 — Līdz 2008. gada augustam minētais izņēmums attiecās arī uz darba padarīšanu pieejamu personām, kuras tiek izmitinātas, saņemot pakalpojumus, kas saistīti ar izmitināšanu.

16. *Léčebné lázně Mariánské Lázně a. s.* (Marienbādes veselības SPA sabiedrība, turpmāk tekstā – “SPA”) nodrošina, *inter alia*, stacionāro un ambulatoro aprūpi (profilakse, ārstniecība un rehabilitācija), izmantojot vietējos dabīgos ārstnieciskos avotus, kā arī sniedz izmitināšanas pakalpojumus un nodrošina ēdināšanas pakalpojumus.

17. Apskatāmajā laika posmā (no 2008. gada 1. maija līdz 2009. gada 31. decembrim) SPA ēkās esošajās istabās bija uzstādīts televīzijas un radio aprīkojums, tādējādi nodrošinot piekļuvi OSA pārvaldītajiem darbiem. Tomēr SPA nebija noslēgusi licences līgumu ar OSA. OSA pieprasa samaksāt CZK 546 995 (aptuveni EUR 21 000) un kavējuma procentus.

18. SPA apgalvo, ka tai ir piemērojams Autortiesību likuma 23. pantā paredzētais izņēmums. Tā norāda, ka šis noteikums ir saskaņā ar Direktīvu 2001/29, bet, ja tas tā nebūtu, tad uz pēdējo minēto nevarētu balstīties strīdā starp indivīdiem. Turklāt tā apgalvo, ka OSA ļaunprātīgi izmanto savu monopola stāvokli, iekasējot maksas, kuras ir augstākas nekā kaimiņos esošo dalībvalstu iekasētās. SPA, kuras klientu loks ir starptautisks un kura ar savām radio un televīzijas iekārtām uztver ārzemju pārraides, tādējādi tiekot nostādīta nelabvēlīgā konkurences stāvoklī *vis-à-vis* līdzīgām iestādēm kaimiņos esošajās dalībvalstīs.

19. *Krajský soud v Plzni* lūdz sniegt prejudiciālu nolēmumu par šādiem jautājumiem:

- “1) Vai Direktīva 2001/29 [..] ir jāinterpretē kā tāda, kas nozīmē, ka izņēmums, kurš liedz izmaksāt atlīdzību autoriem par viņu darbu izziņošanu, kas tiek veikta, izmantojot raidīšanu ar radio vai televīzijas pārraižu starpniecību pacientiem SPA pakalpojumu sniegšanas iestādē, kas ir uzņēmējdarbības veids, ir pretrunā 3. un 5. pantam (5. panta 2. punkta e) apakšpunktam, 3. punkta b) apakšpunktam un 5. punktam)?
- 2) Vai šo direktīvas noteikumu saturs attiecībā uz iepriekšminēto darbu izmantošanu ir pietiekami beznosacījumu un precīzs, lai autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības varētu uz to balstīties valsts tiesās strīdā starp indivīdiem, ja valsts nav pareizi transponējusi direktīvu valsts tiesību aktos?
- 3) Vai [LESD] 56. pants un nākamie panti un [LESD] 102. pants (vai attiecīgā gadījumā – Direktīvas 2006/123 [..] 16. pants) ir jāinterpretē kā tādi, kuros liegta tādu valsts tiesību aktu noteikumu piemērošana, kuros paredzēts, ka autortiesību kolektīvo pārvaldīšanu attiecīgajā valstī veic tikai viena autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrība (monopols), un tādējādi pakalpojumu saņēmējiem ir liegta iespēja izvēlēties citas Eiropas Savienības valsts autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību?”

20. Rakstveida apsvērumus ir iesnieguši pamatlietas dalībnieki, Austrijas, Čehijas, Vācijas, Ungārijas un Polijas valdības un Eiropas Komisija – kuras visas, izņemot Vācijas valdību, sniedza arī mutvārdu apsvērumus 2013. gada 26. jūnija tiesas sēdē. Pēc tiesas lūguma šie apsvērumi tika izteikti tikai par trešo jautājumu, ciktāl tas attiecas uz LESD 56. panta interpretāciju.

Novērtējums

Pirmais jautājums

21. Vispirms ir jānoskaidro, vai Autortiesību likuma 23. pantā izklāstītā situācija (ar autortiesībām aizsargāto darbu padarīšana pieejama ar radio vai televīzijas raidījumu starpniecību pacientiem, kuriem tiek sniegta veselības aprūpe veselības aprūpes iestādē) ir jāanalizē tāpat kā spriedumā lietā *SGAE*⁶ (kurā Tiesa nolēma, ka signāla izplatīšana ar televizoru starpniecību klientiem, kas ir apmetušies viesnīcas istabās, ir “izziņošana sabiedrībai”) vai kā spriedumā *SCF*⁷ (kurā Tiesa secināja, ka “publiskošana” [izziņošana sabiedrībai] neietver fonogrammu bezmaksas atskaņošanu zobārsta kabinetā klientūras interesēs, kas tās klausās neatkarīgi no savas gribas).

22. Protams, kompetentajai valsts tiesai ir jāizlemj, vai situācija pamatlietā – kas attiecas uz pārraidīto raidījumu padarīšanu pieejamu SPA pakalpojumu sniegšanas iestādes istabās – ir uzskatāma par Autortiesību likuma 23. pantā izklāstīto situāciju, kad darbi tiek padarīti pieejami pacientiem, kuriem tiek sniegta veselības aprūpe veselības aprūpes iestādē.

23. Īsumā – OSA, Čehijas valdība un Komisija apgalvo, ka darbu izziņošana, kas ar radio vai televīzijas iekārtu starpniecību tiek veikta SPA pakalpojumu sniegšanas iestādes istabās, ir izziņošana sabiedrībai. Tās uzskata, ka šādi apstākļi ir līdzīgi lietā *SGAE* aplūkotajiem, bet atšķiras no lietā *SCF* aplūkotajiem. SPA ir pretējs viedoklis.

24. Es piekrītu OSA, Čehijas valdībai un Komisijai.

25. Ir tiesa, ka spriedumā lietā *SCF* Tiesa interpretēja Direktīvas 92/100⁸ 8. panta 2. punktā, nevis Direktīvas 2001/29 3. panta 1. punktā minēto jēdzienu “publiskošana” [izziņošana sabiedrībai]. Tomēr, šādi rīkojoties, tā galvenokārt balstījās uz savu spriedumu lietā *SGAE* un spriedumu apvienotajās lietās *Football Association Premier League u.c.*⁹, kuros runa bija par Direktīvas 2001/29 3. panta 1. punktu. Kaut arī tā nošķīra divus minētos noteikumus, tā to darīja tikai tāpēc, lai uzsvērtu aizvien pieaugošo attiecīgās darbības peļņas gūšanas raksturu Direktīvas 92/100 kontekstā¹⁰.

26. Minētajā judikatūrā Tiesa, lai noskaidrotu, vai pastāv “izziņošana sabiedrībai” aplūkoto direktīvu izpratnē, ir izklāstījusi virkni secinājumu, kas daļēji iegūti no Savienībai un/vai tās dalībvalstīm saistošajiem starptautiskajiem nolīgumiem¹¹. Šos kritērijus var apkopot šādi.

6 — 2006. gada 7. decembra spriedums lietā C-306/05 *SGAE* (Krājums, I-11519. lpp., 32.–47. punkts).

7 — 2012. gada 15. marta spriedums lietā C-135/10 *SCF*, 70.–102. punkts.

8 — Padomes 1992. gada 19. novembra Direktīva 92/100/EEK par nomas tiesībām un patapinājuma tiesībām, un dažām blakustiesībām, kas attiecas uz autortiesībām intelektuālā īpašuma jomā (OV L 346, 61. lpp.); skat. arī 8. panta 2. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīvā 2006/115/EK par nomas tiesībām un patapinājuma tiesībām, un dažām blakustiesībām intelektuālā īpašuma jomā (kodificēta versija) (OV L 376, 28. lpp.). Konkrētajā noteikumā (2006. gadā tas nav mainīts) ir paredzēts: “Dalībvalstis paredz tiesības, kas nodrošina to, ka vienreizēju taisnīgu atlīdzību maksā lietotāji, ja komerciālos nolūkos publicētas fonogrammas vai šādu fonogrammu reprodukcijas izmanto raidīšanai bez vadiem vai publiskošanai, un lai nodrošinātu to, ka šo atlīdzību savā starpā sadala attiecīgie izpildītāji un fonogrammu producenti [...]”.

9 — 2011. gada 4. oktobra spriedums apvienotajās lietās C-403/08 un C-429/08 (Krājums, I-9083. lpp., 183.–207. punkts).

10 — Skat. spriedumus lietā *SCF* (minēts iepriekš, 74., 75. un 89. punkts) un apvienotajās lietās *Football Association Premier League u.c.* (minēts iepriekš, 188. punkts).

11 — It īpaši Starptautiskā Konvencija par izpildītāju, fonogrammu producentu un raidorganizāciju tiesību aizsardzību, kas pieņemta 1961. gada 26. oktobrī Romā, Bernes Konvencija par literatūras un mākslas darbu aizsardzību (Parīzes 1971. gada 24. jūlija akts), ar grozījumiem, kas veikti 1979. gada 28. septembrī, Līgums par ar tirdzniecību saistītām intelektuālā īpašuma tiesībām, kas ietverts I.C pielikumā Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) līgumā, kurš parakstīts 1994. gada 15. aprīlī Marakešā un apstiprināts ar Padomes 1994. gada 22. decembra Lēmumu 94/800/EK (OV L 336, 1. lpp.), un *WIPO* (Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācija) Līgums par izpildījumu un fonogramām, kas pieņemts 1996. gada 20. decembrī un apstiprināts ar Padomes 2000. gada 16. marta Lēmumu 2000/278/EK (OV L 89, 6. lpp.).

27. Pirmkārt, attiecīgais jēdziens ir jāinterpretē plaši – tā, lai tiktu nodrošināts augsts aizsardzības līmenis tiesību subjektiem¹². Otrkārt, īpašie saziņas līdzekļi nav izšķiroši, nozīme ir tam, ka sabiedrībai ir iespējams piekļūt apskatāmajiem darbiem¹³. Treškārt, jēdziens “sabiedrība” ietver nenoteiktu, bet salīdzinoši lielu skaitu potenciālo skatītāju vai klausītāju un saistībā ar minēto būtu jāņem vērā potenciālo saņēmēju skaita kumulatīvā iedarbība, ņemot to vērā gan kopumā, gan secīgi¹⁴. Ceturtkārt, apskatītajai sabiedrībai ir jābūt “jaunai” sabiedrībai tādējādi, ka tā atšķiras no sabiedrības, par kuru tika domāts brīdī, kad tika atļauta sākotnējā pārraidīšana (kā, piemēram, kad personīgai apskatei paredzēta pārraide tiek rādīta plašai publikai)¹⁵. Visbeidzot, ja izziņošana ietver peļņas gūšanas iezīmes (piemēram, ja tā piesaista klientus), tā ir būtiska norāde uz to, ka uz šo izziņošanu attiecas ne tikai tiesības uz taisnīgu atlīdzību saskaņā ar Direktīvas 92/100 vai Direktīvas 2006/115 8. pantu, bet arī tiesības veikt izziņošanu sabiedrībai saskaņā ar Direktīvas 2001/29 3. pantu¹⁶.

28. Man šķiet, ka, piemērojot šos kritērijus, radio un televīzijas iekārtu nodrošināšanai SPA pakalpojumu sniegšanas iestādes istabās kopā ar attiecīgo signālu, kas ļauj dzirdēt vai redzēt pārraides, ir jāietilpst Direktīvas 2001/29 3. panta 1. punktā ietvertajā jēdzienā “izziņošana sabiedrībai”, izņemot, ja izņēmuma apstākļos nav izpildīts viens vai vairāki kritēriji. It īpaši SPA pakalpojumu sniegšanas iestāde visdrīzāk izmitinās gan vienlaicīgi, gan secīgi nenoteiktu, bet salīdzinoši lielu skaitu cilvēku, kas var uztvert pārraides savās istabās un kas ir jauna sabiedrība tādā nozīmē, ka sākotnēji sniegtā atļauja attiecas uz pārraidēm indivīdiem, kuri tās klausās vai skatās paši vai savā personīgajā vai ģimenes lokā. Turklāt, šķiet, ir grūti noliegt, ka radio un televīzijas iekārtu nodrošināšana istabās ir peļņu nesoša attiecīgajai iestādei, jo klientus drīzāk piesaista to esamība, nevis neesamība. SPA iestāde pati ir norādījusi, ka tā, ja tai tiek prasīts maksāt augstākas maksas nekā kaimiņvalstīs esošajām iestādēm, tiek nostādīta nelabvēlīgā konkurences stāvoklī; jebkura šāda nelabvēlīga ietekme tiktu saasināta, ja šī iestāde vispār vairs nesniegtu pieeju pārraidēm, bet tai pašā laikā konkurējošās iestādes to sniegtu.

29. Spriedumā lietā *SCF* Tiesa secināja, ka konkrētie kritēriji nav izpildīti, ja fona mūzika tiek atskaņota privātas zobārstniecības klīnikas pacientu klātbūtnē. Precīzāk, zobārsta pacienti drīzāk veido “noteiktu potenciālo adresātu kopumu”, nevis nenoteiktu grupu, kas ietver “personas vispārīgi”; šo personu skaits vienlaicīgi ir mazs; fona mūzika visdrīzāk neietekmēs zobārsta ienākumus un pacienti klausās mūziku bez iespējas veikt izvēli šajā jautājumā¹⁷.

30. Neviens no šiem apsvērumiem nešķiet piemērojams pamatlietā izskatāmajā situācijā. SPA pakalpojumu sniegšanas iestādēm parasti ir plašāks un nenoteiktāks klientu loks nekā zobārstiem (un SPA advokāts tiesas sēdē to raksturoja kā, iespējams, lielāko šāda veida iestādi Eiropā). Pieejas televīzijas un radio pārraidēm iespēja istabās var ietekmēt pacienta veikto iestādes izvēli, un šajā ziņā izvēles iespēja šķiet ir būtiska.

31. Turklāt radio un televīzijas iekārtas atrodas klientu istabās. Tās tiek lietotas, izbaudot SPA iestādes piedāvāto izmitināšanas vietu, nevis izmantojot tās veselības aprūpes pakalpojumus. Šāda situācija acīmredzami ir tāda pati kā viesnīcas viesiem lietā *SGAE*.

32. Kā pakārtots jautājums ir jāizvērtē, vai pamatlietas apstākļus var uzskatīt par Direktīvas 2001/29 5. panta 2. punkta e) apakšpunktā vai 3. panta b) punktā paredzētajiem izņēmumiem. Manuprāt, nevar.

12 — Skat. spriedumus lietā *SGAE* (minēts iepriekš, 36. punkts) un apvienotajās lietās *Football Association Premier League* u.c. (minēts iepriekš, 186. punkts).

13 — Skat. spriedumus lietā *SGAE* (minēts iepriekš, 43.–46. punkts), apvienotajās lietās *Football Association Premier League* u.c. (minēts iepriekš, 192.–194. punkts) un lietā *SCF* (minēts iepriekš, 82. punkts).

14 — Skat. spriedumus lietā *SGAE* (minēts iepriekš, 37.–39. punkts) un lietā *SCF* (minēts iepriekš, 84.–87. punkts).

15 — Skat. spriedumus lietā *SGAE* (minēts iepriekš, 40.–42. punkts) un apvienotajās lietās *Football Association Premier League* u.c. (minēts iepriekš, 197.–199. punkts).

16 — Skat. spriedumus lietā *SGAE* (minēts iepriekš, 44. punkts), apvienotajās lietās *Football Association Premier League* u.c. (minēts iepriekš, 204.–206. punkts) un lietā *SCF* (minēts iepriekš, 88. un nākamie punkti).

17 — Skat. konkrētā sprieduma 95.–98. punktu.

33. Direktīvas 5. panta 2. punkta e) apakšpunkts nav būtisks, jo tas attiecas uz iespējamu izņēmumu no šīs direktīvas 2. pantā minētajām reproducēšanas tiesībām, nevis no 3. pantā paredzētajām tiesībām veikt izziņošanu. Pamatlietā tiek aplūkotas tikai pēdējās minētās. Katrā ziņā 5. panta 2. punkta e) apakšpunkts attiecas uz “sociālajām iestādēm, piemēram, slimnīcām vai cietumiem, kas veic raidījumu reproducēšanu nekomerciālā nolūkā”. SPA pakalpojumu sniegšanas iestāde, kas darbojas peļņas gūšanas nolūkā, neatbilst šai definīcijai.

34. 5. panta 3. punkta b) apakšpunkts neattiecas tikai uz nekomerciālu izmantošanu, bet arī izmantošanu “invalidu labā, kas ir tieši saistīta ar attiecīgo invaliditātes gadījumu [...], ciktāl tas vajadzīgs attiecīgajā invaliditātes gadījumā”. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu vai Tiesai iesniegtajos apsvērumos nekas nenorāda uz jebkādas saiknes pastāvēšanu starp radio un televīzijas iekārtu pieejamību SPA iestādes istabās un jebkādu īpašu invaliditāti, kas piemistu pacientiem.

35. Tā kā nevar tikt piemērots neviens no šiem izņēmumiem, 5. panta 5. punktam, uz kuru atsaucas arī iesniedzējtiesa un kuros tikai ierobežota šo izņēmumu piemērošanas joma, nav nekādas nozīmes.

36. Tāpēc uz pirmo jautājumu es atbildētu tādējādi, ka valsts tiesībās paredzēts izņēmums, kas liedz izmaksāt atlīdzību autoriem par viņu darbu izziņošanu, ko veic ar radio vai televīzijas pārraižu raidīšanas starpniecību pacientiem SPA pakalpojumu sniegšanas iestādē, kas ir uzņēmējdarbības veids, ir pretrunā Direktīvai 2001/29.

Otrais jautājums

37. Vai attiecīgie Direktīvas 2001/29 noteikumi ir pietiekami beznosacījuma un precīzi, lai autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības varētu uz tiem balstīties valsts tiesās, ja dalībvalsts nav atbilstoši transponējusi konkrēto direktīvu?

38. Īsumā – OSA uz šo jautājumu atbild apstiprinoši. Citējot spriedumu lietā *Küçükdeveci*¹⁸, tā uzskata, ka valsts tiesai, kura izskata šādu strīdu, ir jāatceļ visi pretrunīgie Autortiesību likuma 23. panta noteikumi.

39. SPA iestāde apgalvo, ka saskaņā ar spriedumā lietā *Foster* u.c.¹⁹ noteiktajiem kritērijiem OSA ir valsts veidojums, tā ir pakļauta valsts varai vai uzraudzībai un tai piemīt īpašas pilnvaras, kas pārsniedz tās, kuras rodas no parastiem noteikumiem, kuri piemērojami attiecībās starp indivīdiem. Tādējādi tā ir jāpielīdzina valstij un tā nevar balstīties uz konkrētās direktīvas ietekmi.

40. Čehijas valdība uzskata, ka nerodas jautājums par tiešo iedarbību, jo nosacījumi, lai varētu tikt piemērots Autortiesību likuma 23. pantā paredzētais izņēmums – pārraidīšana veselības aprūpes iestādē un veselības aprūpes nodrošināšanas laikā –, nav izpildīti. Pat tad, ja SPA iestāde atbilstoši valsts tiesību aktiem ir veselības aprūpes iestāde, šāda aprūpe netiek sniegta klientiem viņu istabā.

41. Vācijas un Ungārijas valdības atgādina, ka direktīva pati par sevi nevar uzlikt pienākumus indivīdam un ne valsts iestāde, ne cits indivīds nevar uz to balstīties, vēršoties pret to.

42. Komisija norāda, ka tādā situācijā kā izskatāmā valsts tiesai ir jāinterpretē valsts tiesības saskaņā ar ES tiesībām. Fakts, ka konkrētās direktīvas tiesiskās sekas ir jāaplūko attiecībā uz indivīdu vai attiecībās starp indivīdiem, nemaina šo prasību.

43. Es būtībā piekritu OSA un Komisijas paustajam viedoklim.

18 — 2010. gada 19. janvāra spriedums lietā C-555/07 *Küçükdeveci* (Krājums, I-365. lpp., 56. punkts).

19 — 1990. gada 12. jūlija spriedums lietā C-188/89 *Foster* u.c. (*Recueil*, I-3313. lpp., 16.–22. punkts).

44. Pirmkārt, kad valsts tiesas piemēro valsts tiesības, tām ir pienākums veikt to interpretāciju, cik vien iespējams ņemot vērā attiecīgās direktīvas tekstu un mērķi, lai tādējādi sasniegtu direktīvā paredzēto rezultātu. Šis pienākums ir ietverts Līguma par Eiropas Savienības darbību sistēmā. Tas ļauj attiecīgajām tiesām nodrošināt pilnīgu ES tiesību efektivitāti, izskatot strīdus savas jurisdikcijas ietvaros.

45. Tikai tad, ja šāda pieeja nav iespējama – piemēram, ja tas izraisītu interpretāciju *contra legem* – ir jāizvērtē, vai konkrētajam direktīvas noteikumam ir tieša iedarbība un, ja tā ir, vai uz šo tiešo iedarbību var atsaukties lietas dalībnieks valsts tiesā izskatāmā strīdā.

46. Tāpēc iesniedzējtiesai, ņemot vērā valsts tiesības kopumā un piemērojot valsts tiesībās atzītās interpretācijas metodes, ir pienākums veikt visas tās kompetencē ietilpstošās darbības, lai nodrošinātu pilnīgu Direktīvas 2001/29 efektivitāti un panāktu rezultātu, kas atbilstu direktīvas mērķim²⁰.

47. Otrkārt, SPA arguments, ka OSA ir valsts veidojums, man nešķiet būtisks. Tikai tad, ja SPA varētu norādīt uz kādu Direktīvas 2001/29 noteikumu, kurš nav transponēts valsts tiesībās, tā varētu balstīties uz konkrētās direktīvas tiešo iedarbību, vēršoties pret valsts iestādi²¹. Tomēr no atbildes, kuru es ierosinu sniegt uz pirmo jautājumu, izriet, ka šis nav tāds gadījums. SPA, šķiet, drīzāk balstās uz tādu valsts tiesību interpretāciju, kas būtu pretrunā direktīvas noteikumiem. Šāda interpretācija, ņemot vērā iepriekš apkopoto judikatūru²², nav pieļaujama. Katrā ziņā apgalvojums, ka OSA būtu jāuzskata par valsts veidojumu, šķiet pārāk sarežģīts, lai to pamatotu, jo autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības vēlas piemērot indivīdu privāttiesības, nevis īstenot jebkādu valsts varas veidu.

48. Tāpēc atbildei uz otro jautājumu būtu jābūt tādai, ka tad, ja dalībvalsts nav pareizi transponējusi Direktīvu 2001/29, valsts tiesai, kura izskata prasību pret indivīdu par autortiesību izmantošanas maksu, valsts tiesību akti, ciktāl iespējams, ir jāinterpretē, ņemot vērā attiecīgās direktīvas tekstu un mērķi, lai sasniegtu tajā paredzēto rezultātu.

Trešais jautājums

49. Valsts tiesa jautā, vai atsevišķi ES tiesību noteikumi par pakalpojumu sniegšanas brīvību un/vai ļaunprātīgu dominējošā stāvokļa izmantošanu liedz dalībvalstij paredzēt, ka autortiesību kolektīvo pārvaldīšanu tās teritorijā veic tikai viena autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrība, radot teritoriālu monopolu, tādējādi liedzot pakalpojumu saņēmējiem iespēju izvēlēties citas Eiropas Savienības valsts autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību.

Pieņemamība

50. Komisija uzskata, ka šim jautājumam ir ļoti attālināta ietekme uz strīdu pamatlietā, kurš attiecas uz “izziņošanas sabiedrību” definīciju. Čehijas un Austrijas valdības papildus uzsver, ka nav norādes, ka konkrētā SPA iestāde būtu plānojusi noslēgt līgumu ar autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību citā dalībvalstī un, lai kāda arī būtu sniegtā atbilde, tā nevar ietekmēt prasību par autortiesību atlīdzības samaksu. Šis valdības uzskats, ka jautājums nav pieņemams. Tiesas sēdes laikā OSA ieņēma šo pašu nostāju.

20 — Klasiski šo principu piemēri ir ietverti 1990. gada 13. novembra spriedumā lietā C-106/89 *Marleasing* (*Recueil*, I-4135. lpp.), 2004. gada 5. oktobra spriedumā apvienotajās lietās no C-397/01 līdz C-403/01 *Pfeiffer* u.c. (*Krājums*, I-8835. lpp.) un 2006. gada 4. jūlija spriedumā lietā C-212/04 *Adeneler* u.c. (*Krājums*, I-6057. lpp.). Skat., piemēram, jaunākus 2012. gada 24. janvāra spriedumu lietā C-282/10 *Dominguez*, 23. un nākamie punkti un tajos minētā judikatūra un 2012. gada 5. septembra spriedumu lietā C-42/11 *Lopes Da Silva Jorge*, 53. un nākamie punkti un tajos minētā judikatūra.

21 — Skat., piemēram, spriedumu lietā *Dominguez* (minēts iepriekš, 32. un nākamie punkti, it īpaši 38. un 39. punkts, un tajos minētā judikatūra).

22 — 44.–46. punkts.

51. Es nepiekrītu, ka Tiesai būtu jāatsakās atbildēt uz šo jautājumu. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tikai valsts tiesa, kura iztiesā lietu un kurai jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ir tā, kas, ņemot vērā lietas īpatnības, var noteikt, cik lielā mērā ir vajadzīgs prejudiciālais nolēmums, lai šī tiesa taisītu spriedumu, un cik atbilstīgi ir Tiesai uzdotie jautājumi. Tāpēc gadījumā, ja uzdotie jautājumi skar ES tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu. Tikai izņēmuma gadījumos tā var atteikties lemt par uzdoto jautājumu, ja lūgtā interpretācija acīmredzami neattiecas uz faktiem pamatlietā vai tās mērķi, ja problēma ir hipotētiska vai ja Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi²³.

52. Izskatāmajā lietā šādi apstākļi nepastāv. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir teikts, ka SPA ir apgalvojusi, ka OSA ļaunprātīgi izmanto savu likumā noteikto monopolu, iekasējot maksas, kas ir augstākas nekā tās, ko iekasē kaimiņu dalībvalstīs esošās autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības. Lai vērtētu minēto argumentu, iesniedzējtiesai ir jāizskata attiecīgā situācija atbilstoši ES tiesībām par pakalpojumu sniegšanas brīvību un konkurenci un tai saistībā ar minēto ir tiesības lūgt un saņemt padomu no Tiesas.

Būtība

53. Vispirms es aplūkošu situāciju saistībā ar ļaunprātīgu dominējošā stāvokļa izmantošanu, pēc tam – attiecībā uz pakalpojumu sniegšanu.

– Ļaunprātīga dominējošā stāvokļa izmantošana

54. Iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 102. pantā dalībvalstij ir liegts piešķirt autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrībai teritoriālu monopolu, kas ierobežo attiecīgās sabiedrības pakalpojumu saņēmēju izvēli.

55. Kā ir ticis norādīts vairākos Tiesai iesniegtajos apsvērumos, likuma noteikts monopols dalībvalstī var radīt dominējošu stāvokli LESD 102. panta izpratnē. Tomēr tikai tas, ka tiek izveidots šāds stāvoklis, piešķirot īpašas vai ekskluzīvas tiesības LESD 106. panta 1. punkta izpratnē, pats par sevi nav neatbilstoši LESD 102. pantam. Dalībvalsts pārkāpj šajos divos noteikumos paredzētos aizliegumus tikai tad, ja attiecīgais uzņēmums, vienkārši īstenojot attiecīgās tiesības, sāk ļaunprātīgi izmantot savu dominējošo stāvokli vai ja šīs tiesības var radīt situāciju, kurā šis uzņēmums tiek mudināts uz šādu ļaunprātīgu izmantošanu²⁴.

56. Pārkāpums, par kura esamību pamatlietā apgalvo SPA, ir tāds, ka OSA situācijā, kad nepastāv konkurence, iekasē pārmērīgas maksas no lietotājiem. Tas, vai šīs maksas patiesi ir pārmērīgas, ir jautājums, par kuru jālemj valsts tiesai. Ja tā tas ir (lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu par to nekas nav minēts), tai, ņemot vērā konstatēto, ir jāveic jebkādas saistībā ar pamatlietu nepieciešamas darbības. Jebkurš secinājums par ļaunprātīgas dominējošā stāvokļa izmantošanas pastāvēšanu tomēr vispirms attiecas uz OSA rīcību, nevis uz to valsts tiesību aktu spēkā esamību, atbilstoši kuriem tika piešķirts konkrētais monopols. Šie tiesību akti varētu tikt apšaubīti tikai tad, ja tiktu parādīts, ka OSA ir veikusi šādu ļaunprātīgu izmantošanu. Es piekrītu Komisijai un vairākām dalībvalstīm, ka lietas dokumentos nav nekā tāda, kas vedinātu domāt, ka nosacījumi, ar kādiem ir piešķirts monopols, ir tādi, kas mudina autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību iekasēt pārmērīgas maksas. Tomēr valsts tiesa ir tā, kurai jāpieņem galīgais lēmums šajā jautājumā, ciktāl tas ir uzdots pamatlietā.

23 — Jaunākam piemēram skat. 2013. gada 27. jūnija spriedumu lietā C-492/11 *Di Donna*, 24. un 25. punkts un tajos minētā judikatūra.

24 — Jaunākam piemēram skat. 2011. gada 3. marta spriedumu lietā C-437/09 *Prévoyance* (Krājums, I-973. lpp., 67. un 68. punkts un tajos minētā judikatūra).

– Pakalpojumi

57. OSA un vairākas dalībvalstis ir norādījušas, ka uz autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību darbībām neattiecas ES tiesību normas par pakalpojumu sniegšanas brīvību, jo vai nu tās vispār nav “pakalpojumi”, jo tās ietver tikai tiesību subjektu veiktu kolektīvu savu tiesību īstenošanu, vai arī tās ir vispārējas nozīmes pakalpojumi bez tautsaimnieciskas nozīmes, kas saskaņā ar Direktīvas 2006/123 2. panta 2. punkta a) apakšpunktu ir izslēgti no tās piemērošanas jomas.

58. Es tam nepiekrītu. Autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību darbībām saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ir piemērojami Līguma noteikumi par pakalpojumu sniegšanas brīvību²⁵. Šādas kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības galvenokārt sniedz pakalpojumus saviem biedriem (tiesību subjektiem, kuru vārdā tās iekasē maksas). Tomēr nebūtu atbilstoši apgalvot, ka, lai gan tā ir atsevišķa [juridiskā] persona, autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrība ir tikai katra tās biedra darbības tā vārdā paplašinājums. Ir skaidrs, ka šādas kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības sniedz pakalpojumu tiesību subjektiem, kuriem citādi būtu sarežģīti iekasēt maksas, it īpaši par muzikālu darbu izziņošanu sabiedrībai.

59. Fakts, ka šādi pakalpojumi precīzi nav pieskaitāmi kādai no LESD 57. pantā (ne izsmeļoši) uzskaitītajām kategorijām vai ka autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības principā darbojas kā bezpeļņas organizācijas, manuprāt, nemaina situāciju. Šādām kolektīvā pārvaldījuma sabiedrībām noteikti ir nepieciešama kāda atlīdzība, kaut vai lai segtu personāla un administratīvās izmaksas. Tāpat man ir grūti piekrist tam, ka autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību darbības ir vispārējas nozīmes pakalpojumi bez tautsaimnieciskas nozīmes.

60. Turklāt autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības sniedz pakalpojumus ne tikai tiesību subjektiem, bet arī izmantotājiem, tādiem kā SPA²⁶. Godīgam un uzmanīgam lietotājam, kurš vēlas veikt maksājumus tiesību subjektiem par viņu darbu izziņošanu sabiedrībai, to izdarīt būtu sarežģīti, ja konkrētiem repertuāriem nepastāvētu licenču, ko izsniedz autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības, sistēma.

– Direktīvas 2006/123 16. pants

61. Tiesai sniegtajos apsvērumos gandrīz vienprātīgi²⁷ ir atzīts, ka Direktīvas 2006/123 16. pants nav piemērojams pamatlietā apskatāmajā situācijā, bet tajos ir minēti atšķirīgi iemesli, kāpēc tas nav piemērojams. Ir norādīti šādi atšķirīgi argumenti: autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības darbības nav “pakalpojumi” attiecīgās direktīvas 4. panta 1. punkta izpratnē; tie ir vispārējas nozīmes pakalpojumi, kas nav saimnieciski pakalpojumi un kas ir izslēgti ar 2. panta 2. punkta a) apakšpunktu; tie ir vispārējas ekonomiskas nozīmes pakalpojumi, kas ir izslēgti no 16. panta piemērošanas jomas saskaņā ar 17. panta 11. punktu, ar kuru ir izslēgtas autortiesības un blakustiesības.

62. Es jau esmu aplūkojusi jautājumu par to, vai var tikt uzskatīts, ka autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību darbības vispār nav pakalpojumi vai ka tās ir vispārējas nozīmes pakalpojumi, kas nav saimnieciski pakalpojumi.

25 — Skat. 1979. gada 25. oktobra spriedumu lietā 22/79 *Greenwich Film Production* (*Recueil*, 3275. lpp., 12. punkts), 1983. gada 2. marta spriedumu lietā 7/82 *GLV/Komisija* (*Recueil*, 483. lpp., 38. punkts) un 1993. gada 20. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-92/92 un C-326/92 *Phil Collins* u.c. (*Recueil*, I-5145. lpp., 24. punkts).

26 — Skat. 2008. gada 11. decembra spriedumu lietā C-52/07 *Kanal 5* un *TV4* (Krājums, I-9275. lpp., 29. punkts) un ģenerāladvokātes V. Trstenjakas [*V. Trstenjak*] secinājumus minētajā lietā (40.–42. punkts).

27 — SPA iestāde uz attiecīgo noteikumu ir atsaukusies tikai īsi saistībā ar Čehijas Konstitucionālās tiesas spriedumu.

63. Tomēr man šķiet, ka aplūkotās darbības varētu tikt uzskatītas par vispārējas *ekonomiskas* nozīmes pakalpojumiem (Direktīvas 2006/123 17. panta 1. punkts), bet par to ir jālemj dalībvalstīm (šīs pašas direktīvas 1. panta 3. punkts) un tie tādējādi īpaši ir izslēgti no 16. panta piemērošanas jomas, kā arī no konkrētās direktīvas piemērošanas jomas atbilstoši 1. panta 2. punktam.

64. Katrā ziņā tie, manuprāt, ir izslēdzami no Direktīvas 2006/123 16. panta (par kura piemērošanu lūdz padomu iesniedzējtiesa) piemērošanas jomas, ciktāl tie ietilpst autortiesību un blakustiesību jomā, kas minētas šīs pašas direktīvas 17. panta 11. punktā. Lai gan, interpretējot pēdējo minēto noteikumu gramatiski, tas attiecas tikai uz tiesībām, ir skaidrs, ka patiesībā tam jāattiecas uz pakalpojumiem, kas saistīti ar šīm tiesībām, jo tikai pakalpojumi var tikt izslēgti no 16. panta piemērošanas jomas. Turklāt 1. panta 3. punktā ir īpaši noteikts, ka šī direktīva neattiecas uz pakalpojumu sniedzēju monopolu likvidēšanu.

– LESD 56. un nākamie panti

65. Fakts, ka autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību sniegtajiem pakalpojumiem nav piemērojama Direktīva 2006/123 (16. pants), nenozīmē, ka uz tiem neattiecas LESD 56. un nākamo pantu vispārīgie noteikumi. Ņemot to vērā, šķiet nenoliedzami, ka teritoriālie monopoli, ierobežojot teritoriju, kurā var darboties autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības, ierobežo to pakalpojumu sniegšanas brīvību, bet šāds ierobežojums atbilstoši šiem noteikumiem principā ir aizliegts. Tie arī ierobežo gan tiesību subjektu, gan izmantotāju tiesības izvēlēties kādu no šiem pakalpojumu sniedzējiem.

66. Debates Tiesā koncentrējās uz jautājumu, vai šādi ierobežojumi var būt pamatoti, proti, vai tiem ir leģitīms un ar Līgumiem saderīgs mērķis un vai tos attaisno primārie vispārējo interešu apsvērumi, vai tie ir piemēroti, lai nodrošinātu attiecīgā mērķa sasniegšanu, un vai tie nepārsniedz to, kas nepieciešams šī mērķa sasniegšanai²⁸.

67. Jebkāds secinājums saistībā ar minēto ir jāpamato ar faktu konstatējumu, kas principā ir ārpus šīs Tiesas kompetences prejudiciāla nolēmuma sniegšanas procedūrā. Tomēr argumenti, kas ir pausti gan rakstveida, gan mutvārdu procesā, ļauj Tiesai sniegt valsts tiesai noteiktas norādes izvērtējuma, ko tā veiks, nolūkos.

68. Attiecībā uz izvirzīto mērķi būtu grūti noliegt, ka autortiesību īpašnieku (un izmantotāju) tiesību īstenošana, nodrošinot, ka honorāri tiek iekasēti un pārvaldīti godīgi un efektīvi, ir leģitīms, ar Līgumiem saderīgs mērķis. Autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību milzīgā lietderība nav apstrīdama.

69. Ir jāaplūko jautājums, vai vispārējo interešu apsvērumi, kas izvirzīti šādu kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību teritoriālo monopolu izveidei un/vai saglabāšanai, ir “primāri” tādā nozīmē, ka šādi monopoli ir ne tikai atbilstoši, bet arī nepieciešami, lai nodrošinātu godīgas un efektīvas iekasēšanas un pārvaldīšanas mērķi, un nepārsniedz to, kas nepieciešams šī mērķa sasniegšanai.

70. Saistībā ar minēto es uzskatu, ka ir noderīgi paturēt prātā, kā darbojas autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības, it īpaši attiecībā uz muzikāliem darbiem, kā tas ir ticis sīki izklāstīts Tiesai sniegtajos apsvērumos.

28 — Jaunākam piemēram Tiesas pastāvīgajā judikatūrā skat. 2013. gada 18. jūlija spriedumu lietā C-265/12 *Citroën Belux*, 37. punkts.

71. Šādas kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības ir tiesību subjektu asociācijas, kas iekasē maksas, kuras ir tiesīgi saņemt to biedri, it īpaši par jebkādu šo biedru darbu izziņošanu sabiedrībai. Tās sasniedz minēto, izsniedzot licences lietotājiem, kuri vēlas veikt šādu izziņošanu, attiecībā uz noteiktiem repertuāriem, kas ietver vairākus muzikālus darbus vai vairāku tiesību subjektu darbus. Tās iekasē maksas no licences turētājiem un uzrauga izmantotājus vai potenciālos izmantotājus, lai pārbaudītu, vai darbi tiek izziņoti sabiedrībai, un, ja tas tā ir, vai izmantotājam ir licence.

72. Parasti (lai gan ne vienmēr) Eiropas Savienībā autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības (vai nu izmantojot likumā noteiktu, vai *de facto* monopolu) darbojas vienas dalībvalsts teritorijā un tām var būt pienākums par biedriem uzņemt jebkurus tiesību subjektus, kas dzīvo vai ir reģistrēti konkrētajā valstī. Tādos gadījumos tās uzrauga un piešķir licences lietotājiem tajā pašā dalībvalstī. Ja lietotājs vēlas saņemt licenci repertuāram, ko pārvalda autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrība, kas reģistrēta citā dalībvalstī, tas var tikt veikts, izmantojot savstarpējas vienošanās šādu sabiedrību starpā, kur katra sabiedrība tās teritorijā rīkojas pārējo vārdā.

73. OSA un visas dalībvalstis, kas piedalās tiesvedībā, ir paudušas argumentus monopolu attaisnojumam, bet pretējus argumentus ir paudušas SPA un, it īpaši, Komisija.

74. Īsi apkopojot galvenos attaisnojuma argumentus, ir ticis uzsvērts, ka likumā noteiktu teritoriālo monopolu sistēma, kas ietver savstarpējas pārstāvības vienošanās, nodrošina lietotājiem “vienas pieturas aģentūru” (*one-stop-shop*) jebkurā dalībvalstī, likvidējot neskaidrības par to, kur iegādāties licences un kādas tiesības tiek piešķirtas ar dažādām licencēm; nepieļauj repertuāru sašķelšanu, kad autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības “atlasa” visienesīgākos tiesību subjektus un atstāj novārtā mazākumā esošās vai lokalizētās kultūras intereses; nodrošina tiesību subjektiem lielākas sarunu risināšanas iespējas ar *vis-à-vis* lietotājiem attiecīgajā teritorijā un tādējādi palīdz novērst “pēc iespējas zemāku standartu noteikšanu” (“race to the bottom”) attiecībā uz licenču maksas līmeni; ļauj dalībvalstīm piemērot nepieciešamos nosacījumus autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību pārvaldībai un pakļaut tās oficiālai uzraudzībai un kontrolei; kā arī samazina izmaksas, izvairoties no dubultas nepieciešamo resursu izmantošanas ne tikai administrēšanā, bet arī potenciālo pārkāpēju uzraudzībā konkrētā teritorijā.

75. Tiesai iesniegtie pretargumenti, atkal ļoti īsi, ir šādi: nav nepieciešamas valsts “vienas pieturas aģentūra”, jo varētu tikt nodibināta ES apmēra “platforma”, padarot visu nepieciešamo informāciju pieejamu visiem potenciālajiem lietotājiem; dalībvalstis (tādās kā Zviedrija un Apvienotā Karaliste), kurās nav teritoriālā monopola, repertuāru sašķelšana nav novērojama, tāpat arī lietotājiem nav nekādu grūtību identificēt un iegādāties licences, kuras tie vēlas; iespēja brīvi izvēlēties pakalpojumu sniedzēju gan tiesību subjektiem, gan lietotājiem radīs efektīvu konkurenci un tādējādi godīgākas likmes un efektīvāku iekasēšanu, kas būtu visu iesaistīto personu labā; nav vajadzības likumā noteikt monopolu, lai ļautu dalībvalstīm paredzēt efektīvu autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību regulējumu; iekasēšanas izmaksas (attiecībā uz ko ir secināts, ka tās ir 15%–20% no autoratlīdzības) patiesībā paaugstinās saistībā ar savstarpēju pārstāvību, turpretī autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrībai, kas reģistrēta vienā dalībvalstī, nebūtu grūti uzraudzīt izmantošanu citās dalībvalstīs, vai nu izmantojot pašas resursus vai sadarbojoties ar autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību, kas reģistrēta attiecīgajā otrā dalībvalstī; un iespēja piešķirt licences attiecībā uz vairākām teritorijām nāktu par labu ne tikai lietotājiem (kā SPA iestāde, kura norāda, ka tā ir daļa no grupas, kas darbojas vairākās dalībvalstīs), bet arī tiesību subjektiem.

76. Daudzos aspektos atbilstoša šo argumentu izvērtēšana ietvertu konkurējošo faktisko apgalvojumu izvērtēšanu, bet tas ir jautājums, kura izskatīšana saistībā ar šo lietu nav Tiesas kompetencē (iespējams, tas drīzāk ir jautājums, kas jārisina likumdevējam). Attiecībā uz minēto es norādu, ka Vispārējā tiesa nesen ir apmierinājusi prasību, ar kuru apstrīdēts Komisijas lēmums, kurā secināts, *inter alia*, ka vairākas autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrības ir prettiesiski saskaņojušas teritoriālos iedalījumus, ierobežodamas licenču darbību ar katras sabiedrības atrašanās vietas

teritoriju²⁹. Savā spriedumā Vispārējā tiesa it īpaši konstatēja, ka Komisija nav pamatojusi vairākas prasības, kuras ir līdzīgas tām, ko tā izvirza šajā tiesvedībā³⁰. Pret minēto spriedumu nav iesniegta apelācijas sūdzība, un Komisija šajā tiesvedībā atzina, ka tā nav pamatojusi savu prasību Vispārējā tiesā. Tomēr es neizdaru nekādus galīgus secinājumus no Vispārējās tiesas atšķirīgā tiesvedībā un atšķirīgos apstākļos izdarītajiem secinājumiem³¹, izņemot to, ka, uzsveru, pieņemot galīgo lēmumu par autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību likumā noteikto teritoriālo monopolu pamatotību, ir ieteicama pamatīga izpēte, daudz nopietnāka, nekā Tiesa var veikt šajā tiesvedībā.

77. Pievērsoties izskatāmajā lietā paustajiem argumentiem, man šķiet, pirmkārt, ka pretargumentos nav nekā tāda, kas radītu nopietnas šaubas par tādu likumā noteikto monopolu kā izskatāmie spēju nodrošināt godīgu un efektīvu autortiesību maksu iekasēšanu un pārvaldību. Komisija tiešām apgalvo, ka tie rada dubultas izmaksas, bet OSA pārstāvis tiesas sēdē norādīja, ka parasti izmaksas tiek sadalītas saistībā ar savstarpēju vienošanos par pārstāvību.

78. Drīzāk ir jāizskata jautājums par to, vai šādi monopoli ir nepieciešami un samērīgi, lai sasniegtu izvirzīto mērķi.

79. Saistībā ar minēto “daudz varētu tikt teikts abu labā”³² – un man nešķiet, ka kāda no pusēm būtu pārliecinoši uzvarējusi otru ar šajā lietā Tiesai iesniegtajiem apsvērumiem.

80. Tomēr es, piemēram, pirmkārt, novērtēju argumentus par īpašo “vienas pieturas aģentūru” nepieciešamību jebkurā teritorijā gan tiesību subjektiem, gan lietotājiem; otrkārt, šķiet ticami, ka šāda iestāde, ja tiktu atcelti visi pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumi šajā nozarē, varētu tikt izveidota Eiropas līmenī. Taču nav teikts, ka, ja nebūtu regulējuma, pēdējais minētais notiktu. Kaut arī Komisija nav sniegusi pierādījumus par repertuāru sašķelšanu vai mazākumam interesējošās mūzikas atstāšanu novārtā tajās dažās dalībvalstīs, kurās šobrīd nav ar likumu noteikts monopols, tas tomēr noteikti nenorāda uz to, ka šādu ietekmi faktiski nenovērs ar likumu noteikto vai *de facto* esošo monopolu pastāvēšana lielākajā daļā dalībvalstu. Vai arī, lai gan nepieciešamība regulēt autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību darbību neprasa valsts monopolu veidošanu, varētu būt sarežģīti sasniegt izvirzīto mērķi, vienkārši pakļaujot šādas sabiedrības dažādiem valsts tiesību noteikumiem atkarībā no dalībvalsts, kurā tās veic savu darbību.

81. Īsumā, man šķiet, ka, kaut arī pamatoti ir izvirzīta prasība par likumā noteikto teritoriālo monopolu atcelšanu, lai ievērotu Līgumā ietvertu aizliegumu ierobežot pakalpojumu sniegšanas brīvību, nav pierādīts, ka, nepastāvot ES apmēra regulējumam, varētu tikt panākta *gan* pakalpojumu sniegšanas brīvība, *gan* godīga un efektīva autortiesību maksas par muzikālu darbu izziņošanu sabiedrībai ar fiksētu radio un televīzijas iekārtu starpniecību iekasēšana un pārvaldīšana. Manu pārliecību stiprina Komisijas priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par autortiesību un blakustiesību kolektīvo pārvaldījumu un muzikālo darbu tiešsaistes tiesību daudzteritoriālo licencēšanu iekšējā tirgū. Šajā priekšlikumā ir noteikts, ka “ES rīcība ir nepieciešama saskaņā ar subsidiaritātes principu (LES 5. panta 3. punkts), jo tiesiskais regulējums gan valstu, gan ES līmenī ir izrādījies nepietiekams, lai risinātu problēmas”³³.

29 — Vispārējās tiesas 2013. gada 12. aprīļa spriedums lietā T-442/08 *CISAC/Komisija* par Komisijas 2008. gada 16. jūlija Lēmumu C(2008) 3435, galīgā redakcija, par procesu saskaņā ar [EKL] 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/C2/38.698 – *CISAC*).

30 — Skat. konkrētā sprieduma 146. un nākamos punktus.

31 — Apstrīdētais lēmums lietā T-442/08 attiecas uz “muzikālo darbu publiskā izpildījuma tiesību pārvaldīšanas nosacījumiem, kā arī atbilstošu licenču izsniegšanu, ciktāl tas skar vienīgi izmantošanu interneta, satelīta raidīšanas un kabeļu retranslācijas ceļā” (sprieduma 1. punkts). Izskatāmā lieta attiecas uz izziņošanu sabiedrībai, izmantojot fiksētas radio un televīzijas pārraidīšanas iekārtas; tā ir situācija, kurā teritoriālajam faktoram var būt lielāka ietekme.

32 — Sers Rodžers de Koverlejs [*Roger de Coverley*], citāts no *The Spectator*, 1711. gada 20. jūlijs.

33 — COM(2012) 372, galīgā redakcija, šobrīd Parlamenta un Padomes izskatīšanā; skat. paskaidrojuma raksta 3.2. punktu. Lai gan joma, uz kuru attiecas priekšlikums, nav tieši tāda pati kā šajā tiesvedībā izskatāmā, man šķiet, ka nepieciešamība veikt saskaņotu darbību ir būtisks apsvērums abos gadījumos.

82. Ņemot to vērā, es uzskatu, ka attiecībā uz muzikālu darbu izziņošanu sabiedrībai ar fiksētu radio un televīzijas iekārtu starpniecību, kurai, iespējams, ir nepieciešams ES mēroga regulējums, var tikt leģitīmi uzskatīts, ka valsts tiesību aktos paredzētajiem autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību monopoliem ir ar Līgumiem saderīgs leģitīms mērķis, tos attaisno primārie vispārējo interešu apsvērumi, tie ir piemēroti, lai nodrošinātu attiecīgā mērķa sasniegšanu, un nepārsniedz to, kas nepieciešams šī mērķa sasniegšanai. No šī uzskata mani neattur fakts, ka dažās dalībvalstīs šāds monopols nepastāv. Minētajos gadījumos izņēmums neatspēko noteikumu. Tomēr galu galā valsts tiesai, ņemot vērā tās rīcībā esošos faktus, būs jālemj par šiem jautājumiem.

Secinājumi

83. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uzskatu, ka Tiesai uz *Krajský soud v Plzni* uzdotajiem jautājumiem būtu jāatbild šādi:

- 1) Izņēmums, kurš liedz izmaksāt atlīdzību autoriem par viņu darbu izziņošanu, kas tiek veikta, izmantojot raidīšanu ar radio vai televīzijas pārraīžu starpniecību pacientiem SPA pakalpojumu sniegšanas iestādē, kas ir uzņēmējdarbības veids, ir pretrunā Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 22. maija Direktīvas 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā noteikumiem;
- 2) Ja dalībvalsts nav pareizi transponējusi Direktīvu 2001/29, valsts tiesām, ciktāl iespējams, valsts tiesību akti ir jāinterpretē, ņemot vērā šīs direktīvas formulējumu un mērķi, lai sasniegtu ar to izvirzīto rezultātu. Tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkoti nav nozīmes, vai direktīvas noteikumi ir pietiekami beznosacījumu un precīzi, lai indivīds varētu uz tiem atsaukties pret valsti vai juridisku veidojumu, kas pielīdzināms valstij.
- 3) LESD 102. pantā vai Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīvas 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū 16. pantā nav aizliegta tādu valsts tiesību aktu noteikumu piemērošana, kuros paredzēts, ka autortiesību kolektīvo pārvaldīšanu attiecīgajā valstī veic tikai viena autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrība (monopols), un tādējādi pakalpojumu saņēmējiem ir liegta iespēja izvēlēties citas Eiropas Savienības valsts autortiesību kolektīvā pārvaldījuma sabiedrību. Šādi noteikumi saskaņā ar LESD 56. un nākamajiem pantiem ir aizliegti tikai tad, ja tiek konstatēts, ka tiem nav ar Līgumiem saderīgs leģitīms mērķis, tos neattaisno primārie vispārējo interešu apsvērumi, tie nav piemēroti, lai nodrošinātu attiecīgā mērķa sasniegšanu, vai pārsniedz to, kas nepieciešams tā sasniegšanai.